

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ NATURA 2000
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ, ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

Μαρία Φλουράκη, δικηγόρος

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

- Η **Οδηγία 79/409/ΕΟΚ** του Συμβουλίου για την διατήρηση των άγριων πτηνών γνωστή και ως **οδηγία προστασίας των πουλιών**
- ζώνες ειδικής προστασίας (**ΖΕΠ**)
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας
- τόποι κοινοτικής σημασίας (**ΤΚΣ**)

- Το Natura 2000 αποτελεί ένα ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο περιοχών οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Το δίκτυο Natura 2000 αντιπροσωπεύει περίπου το ένα πέμπτο της χερσαίας επιφάνειας της ΕΕ και πάνω από 250 000 τετραγωνικά χιλιόμετρα των θαλάσσιων περιοχών.

ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥ

- Κάθε χώρα της ΕΕ, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια της οδηγίας καταρτίζει έναν **κατάλογο** τόπων όπου βρίσκονται φυσικοί οικότοποι και άγρια χλωρίδα και πανίδα.
- Με βάση τους εθνικούς καταλόγους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκρίνει τότε έναν **κατάλογο τόπων κοινοτικής σημασίας** για καθεμία από τις **εννέα βιογεωγραφικές περιοχές** της ΕΕ.
- Η οικεία χώρα της ΕΕ πρέπει να χαρακτηρίζει έναν τόπο ως **ειδική ζώνη διατήρησης** εντός μιας εξαετίας από την επιλογή του ως τόπου κοινοτικής σημασίας.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ

- **Αυστηρή προστασία** των ζωικών και φυτικών ειδών τα οποία απειλούνται ιδιαίτερα απαγορεύοντας
  - κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση.
  - να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση.
  - την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον.
  - τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.
- να **υποβάλλουν έκθεση σχετικά με τα μέτρα** που λαμβάνουν στην Επιτροπή κάθε εξαετία. Τότε η Επιτροπή εκδίδει μια συνολική **έκθεση** που αφορά ολόκληρη την ΕΕ.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ/ΕΡΓΩΝ

- Κάθε σχέδιο ή έργο το οποίο είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά έναν τόπο Natura 2000 πρέπει να **εκτιμάται δεόντως**. Οι χώρες της ΕΕ πρέπει να συμφωνούν για ένα σχέδιο ή έργο μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν επηρεάζει σημαντικά την ακεραιότητα των προστατευόμενων τόπων.
- Ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ορισμένα έργα τα οποία θα έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, ενδέχεται να επιτραπούν για επιτακτικούς λόγους **σημαντικού δημοσίου συμφέροντος** (δηλ. κοινωνικούς ή οικονομικούς λόγους). Σε περίπτωση που προκύψει κάτι τέτοιο, οι χώρες της ΕΕ πρέπει να θεσπίσουν **αντισταθμιστικά μέτρα** ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του δικτύου Natura 2000.

ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΝΤΟΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000

- Διαχείριση δασών: φυσική, οικολογικά συμβατή δασοπονία. Περιορισμοί στις μεθόδους συγκομιδής ξύλου που δεν είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Περιορισμοί στη διάνοιξη των δασικών δρόμων. Προσοχή σε δασικές επεμβάσεις σε περιοχές που ενδιαιτούν απειλούμενα φυτικά και ζωικά είδη (π.χ. θέσεις φωλεοποίησης προστατευόμενων ειδών πουλιών).

- · Γεωργία – Κτηνοτροφία: Σε όσες περιοχές γεωργικού χαρακτήρα έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο θα πρέπει να αποφεύγεται η αλλαγή των μεθόδων καλλιέργειας. Στις περιοχές εκείνες που περιβάλλουν τους υγροτόπους, η διαχείριση κατευθύνεται προς την προώθηση παραδοσιακών μεθόδων.
- Τουρισμός: Συμβατή η ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής και τουρισμού (οικοτουρισμός).

- Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες: παράνομες μέθοδοι παράκτιας αλιείας (π.χ. η χρήση δυναμίτη), απαγορεύονται. Η εγκατάσταση θαλασσίων μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας θα εξετάζεται με κριτήριο τα οικολογικά χαρακτηριστικά κάθε τόπου, αποφεύγοντας την εγκατάσταση στις περιπτώσεις εκείνες που η λειτουργία τους θα οδηγήσει στην υποβάθμιση χερσαίων και υποθαλάσσιων τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
- Μεταλλευτικές – εξορυκτικές δραστηριότητες: Εξαιτίας του γεγονότος ότι επιφέρουν σημαντική αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, θα πρέπει να αποφεύγεται η έγκριση τους στις εκτάσεις που καταλαμβάνουν τύποι οικοτόπων και ενδιαιτήματα ειδών της Οδηγίας.
- Κυνήγι: Οι σχετικές Οδηγίες 79/409 και 92/43 δεν το απαγορεύουν ρητά. Απαγόρευση της θήρας μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο σε περιπτώσεις διατάραξης των ειδών.

ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- Η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει σήμερα 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ), εκ των οποίων οι δύο είναι ακόμη προτεινόμενοι
- Περίπου 27% της χερσαίας ζώνης και το 6% της θαλάσσιας ζώνης της ελληνικής επικράτειας ανήκουν στο Δίκτυο NATURA

- Όμως η Ελλάδα δεν έχει αποτυπώσει τα ακριβή όρια των 239 Ειδικών Ζωνών Διατήρησης του δικτύου Natura 2000, 10 χρόνια μετά την έγκριση του σχετικού καταλόγου ως τόπων κοινοτικής σημασίας, και δεν έχει λάβει επαρκή μέτρα προστασίας και διαχείρισης
- Αποστολή αιτιολογημένης γνώμης από Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταδίκασε την Ελλάδα στις 25 Οκτωβρίου 2007, επειδή παρέλειψε να ορίσει επαρκείς ζώνες ειδικής προστασίας για τα άγρια πτηνά. Το Δικαστήριο απαρίθμησε πολλές παραλείψεις – περιπτώσεις ανεπαρκούς ορισμού ζωνών – και ανέφερε δώδεκα είδη πτηνών που χρειάζονται ιδιαίτερα ενισχυμένη προστασία, στα οποία συμπεριλαμβάνονται ο πωγωνοφόρος γυπαετός (*Gypætus barbatus*), είδος κινδυνεύον, και ο ανατολικο-ευρωπαϊκός βασιλαετός (*Aquila heliaca*), είδος που περιγράφεται ως απειλούμενο. Το Δικαστήριο επέκρινε επίσης την πλημμελή κάλυψη υγροβιοτόπων διεθνούς σημασίας

ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΡΕΤΤΑ

ΚΑΡΕΤΤΑ

- Η [υπόθεση C-504/14](#) για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης «Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι-Κυπαρισσία)» (GR2550005). Η Επιτροπή επισήμανε ότι η Ελλάδα ανέχεται ακόμα και στον πυρήνα του βιοτόπου, όπου εντοπίζεται το 82% περίπου της φωλεοποίησης, την ύπαρξη έργων και δραστηριοτήτων, χωρίς να έχουν αξιολογηθεί δεόντως οι επιπτώσεις τους στη συγκεκριμένη περιοχή, που έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000. Οι αυθαίρετες κατασκευές, η παράνομη διάνοιξη οδών και οι υποβληθείσες αιτήσεις οικοδομής για 50 κατοικίες από εταιρία που επιδιώκει την εμπορική εκμετάλλευση μεγάλης έκτασης σε ένα από τα πιο σημαντικά τμήματα της προστατευόμενης περιοχής, χωρίς την απαραίτητη αξιολόγηση, κινδυνεύουν να υποβαθμίσουν την περιοχή και προκαλούν όχληση στη θαλάσσια χελώνα.

ΠΛΗΜΜΕΛΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

- Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) καταδίκασε τον Ιούλιο του 2014, την Ελλάδα για την ανεξέλεγκτη λειτουργία χωματερής εντός του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου της Ζακύνθου.
- Σύμφωνα με το ΔΕΕ, η χώρα μας παραβίασε την περιβαλλοντική νομοθεσία της Ένωσης, καθώς ο κορεσμένος ΧΥΤΑ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) του νησιού βλάπτει τον βιότοπο της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*.
- Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο της Ζακύνθου έχει συμπεριληφθεί από το 2006 στις προστατευόμενες περιοχές «Natura 2000» λόγω της παρουσίας της *Caretta caretta*. Ωστόσο τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλεί από το 1999 η λειτουργία ΧΥΤΑ εντός του πάρκου έχουν σοβαρές επιπτώσεις στον φυσικό οικότοπο του συγκεκριμένου είδους χελώνας.

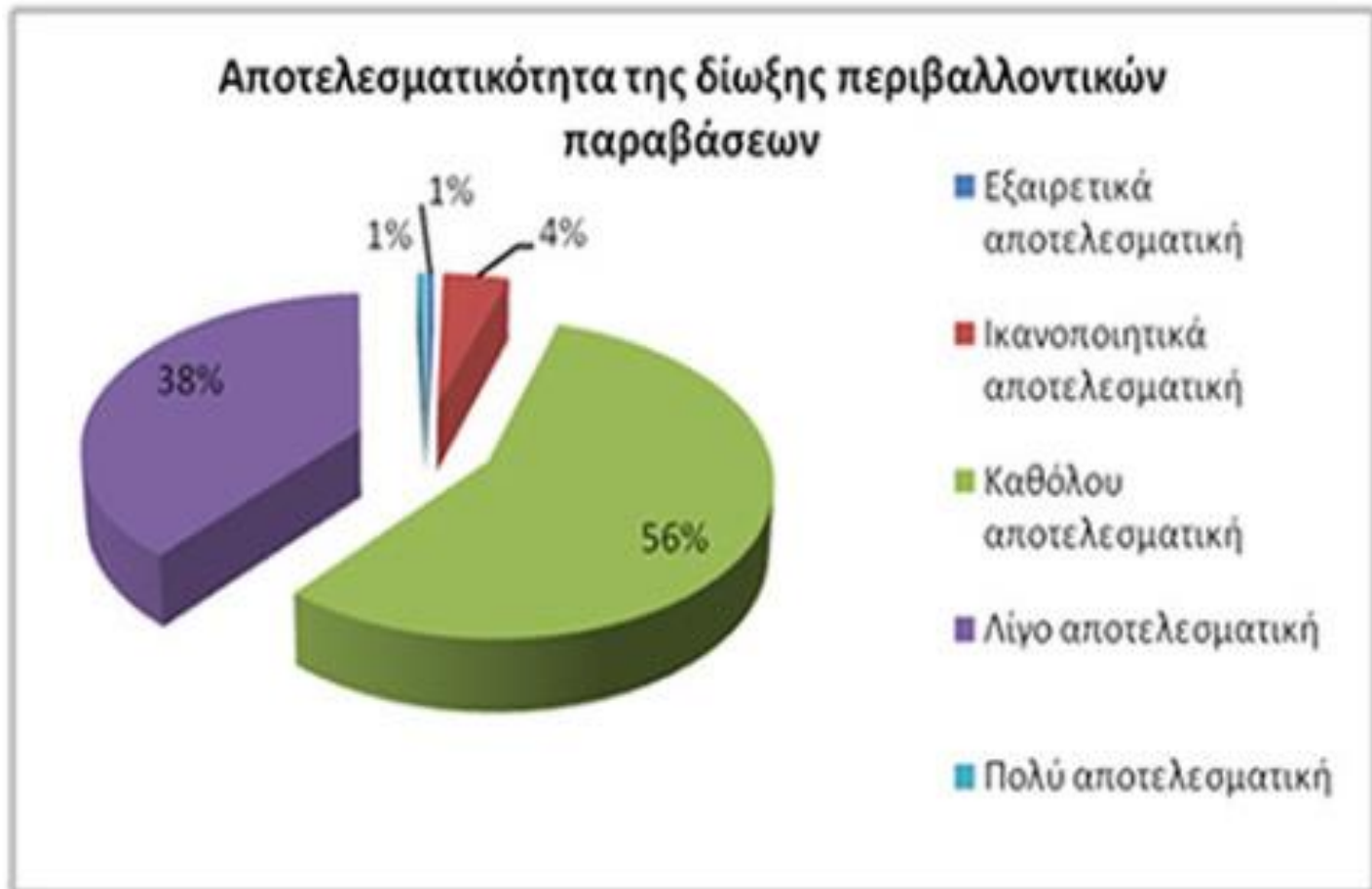
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΕΙΣΚΛΗΜΑΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

- Ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου και ο Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων είναι οι πρώτοι δικηγορικοί σύλλογοι της χώρας που αναλαμβάνουν τη χαρτογράφηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος. Το πρόγραμμα **LIFE Natura Themis** ξεκίνησε με ανάδοχο το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης τον Οκτώβριο του 2015 από κοινού με το Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών του ΥΠΕΝ και την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης. Έχουν καταγράψει 27 διαφορετικούς τύπους περιβαλλοντικής υποβάθμισης στο νησί.

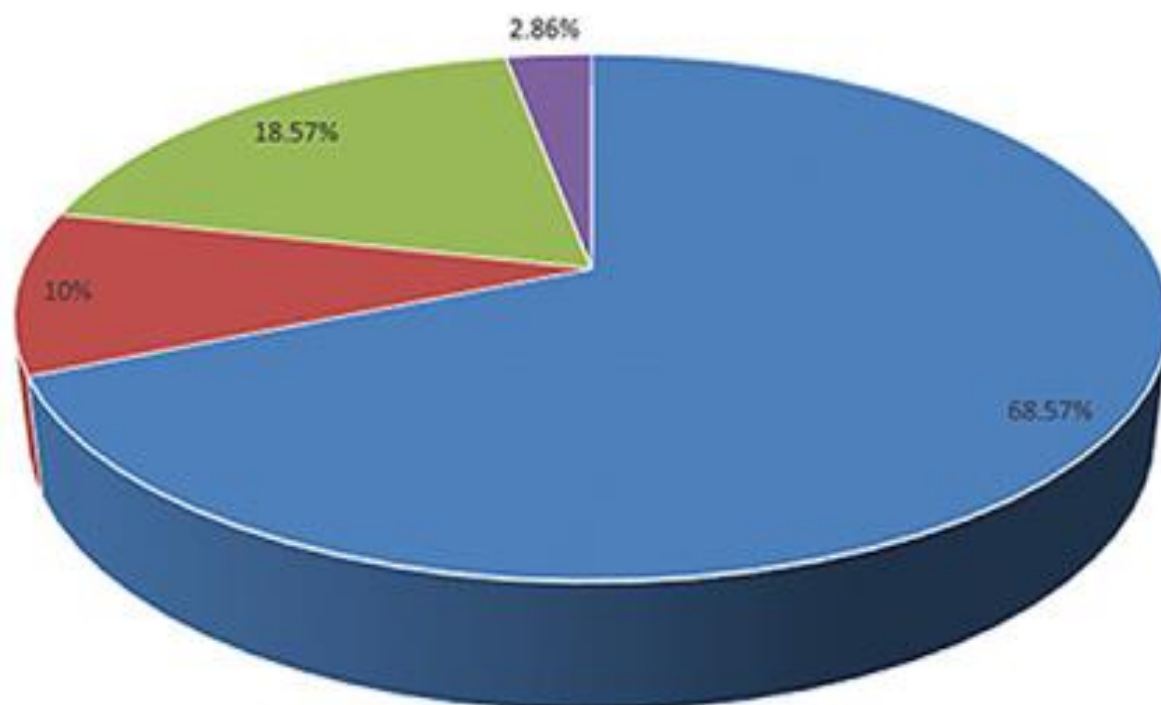
- 453 υποθέσεις περιβαλλοντικών παραβάσεων σε περιοχές NATURA 2000. Από αυτές 228 εντοπίζονται στη Δυτική Κρήτη (Χανιά και Ρέθυμνο, 50,33%) και 225 στην Ανατολική Κρήτη (Ηράκλειο και Λασιίθι, 49,66%).
- (<http://www.lifethemis.eu/el/program/deliverables/environmental-crime-map>)

- Τα κυρίως διωκόμενα εγκλήματα στη Δυτική Κρήτη είναι η αυθαίρετη δόμηση με ποσοστό 40%, η υλοτομία/παράνομη εκχέρσωση δασικής έκτασης με ποσοστό 14,28%, η παράνομη οικονομική δραστηριότητα (λατομεία χωρίς άδειες, ξενοδοχεία χωρίς βιολογικό καθαρισμό κ.ά.) με ποσοστό 8,57% και η απόρριψη αποβλήτων με ποσοστό 7,14%.
- Τα κυρίως διωκόμενα εγκλήματα στην Ανατολική Κρήτη είναι η υλοτομία με ποσοστό 20%, το παράνομο κυνήγι με ποσοστό 19%, η απόρριψη αποβλήτων με ποσοστό 19% και η παράνομη οδοποιία με ποσοστό 13%.

Αποτελεσματικότητα της δίωξης περιβαλλοντικών παραβάσεων, δείγμα 3131 ατόμων

Δικαστική εξέλιξη των εγκλημάτων που τελέστηκαν σε περιοχές
NATURA 2000

■ Αθώωση   ■ Αρχειοθέτηση λόγω παραγραφής   ■ Καταδίκη   ■ Έφεση

Μέτρα για την αποτροπή του περιβαλλοντικού εγκλήματος

- Ενημέρωση -εκπαίδευση των εμπλεκόμενων αρχών (υπάλληλοι Πολεοδομίας, Δασαρχείου, Αστυνομικές και Δικαστικές Αρχές)
- Εφαρμογή της αρχής «ο Ρυπαίνων πληρώνει»
- Επιθεωρητές Περιβάλλοντος
- Μητρώο Ρυπογόνων Επιχειρήσεων, εφαρμογή κυρώσεων
- κίνητρα για την προστασία της βιοποικιλότητας και των σημαντικών οικοσυστημάτων όπως βραβεία στο πλαίσιο οικονομικών ενισχύσεων και μητρώα επιχειρήσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα οι οποίες εφαρμόζουν κατά την παραγωγική διαδικασία υποδειγματικές πρακτικές προστασίας του περιβάλλοντος
- Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση του κοινού